

at the pre-stage of development means providing background to schooling, i.e. overall readiness of the child to school without any adverse impact to the psyche. The family role in this direction is developed. It gives socializing influence on the personality by means of normative and informational influence. It is done via a system of sanctions that parents use in raising the child, as well as educating him on some issues. The features of the teacher cooperation with parents are characterized. Teacher who knows the psychology of communication, basics of sociology and conflictology can confidently build a dialogue with parents, impart the professional knowledge. He should be more enterprising in communicating with them. Certainly, pre-school educational institution needs changes itself, in recognition the families of children as equal partners in the interaction with a common goal - to provide them with a happy childhood. The necessity of improving the content and forms of preschool educational institutions and schools interaction with parents is proved. As a whole, "interaction" is a dialogue of teacher and parents, its effectiveness is determined by what persons are involved in it, how they feel personalities themselves and see the personality in everyone they communicate. The sense of such interaction is the parents involvement to educational work of preschool institution through discussion and solution common matters, specific issues and educational problems, sharing pedagogical, psychological, medical knowledge and best practices of family education among parents; the enrichment by new educational technologies. Thus, the united work of teachers and parents on the issue of continuity of pre-school educational institutions and schools promotes the activity of parents in this direction, updating of their knowledge, their personal growth.

Keywords: continuity, pre-school, preschooler, cooperation, elementary school.

Подано до редакції 19.12.2013

УДК: 371.3 +811.11

І. Г. Головка, І. Р. Талабішка

УПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто критичне мислення як засіб орієнтованого навчання англійській мові, доведено доцільність використання методу «шести капелюшків» під час опрацювання мовленнєвого матеріалу, обґрунтовано залучення аудіювання у мовленнєво-мисленнєву діяльність.

Ключові слова: критичне мислення, орієнтоване навчання, рефлексія, метод «шести капелюшків» Едварда де Боно, англійська мова.

Актуальність проблеми. Упровадження навчання, що орієнтовано на розвиток критичного мислення, є нагальною методичною проблемою сучасної освіти XXI ст. Уміння критично мислити забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та є запорукою демократії, а освіта відіграє в його розвитку першорядну роль. Освіта в Україні – це освіта для людини, її утвердження – виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти та саморозвитку, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя та життя своєї країни [1, с. 11].

Сучасна людина вимушена практично безперервно перебувати в комунікаційних та інших контактах із великою кількістю різноманітних індивідуальностей, відвідувати різні країни, змінювати заняття та місце праці, тому досить цінним для такої людини є здатність критично мислити, а знання мов створює умови для вільного спілкування, що сприяє всебічному розвитку особистості.

Отже, на сучасному етапі еволюції суспільства метою освіти є не тільки надання учням інформації, а

також розвиток у них критичного способу мислення. Адже освіта орієнтована на майбутнє, яке не може бути визначеним наперед. Таким чином, першочерговим завданням школи є розвиток такого типу мислення, який надасть змогу учням адекватно оцінювати нові обставини та формувати стратегію подолання проблем, які виникатимуть; пристосування до нових, часом не передбачуваних політичних, економічних або інших обставин. Зазначимо, що за умов інтенсивних соціальних змін розвиток критичного мислення є найактуальнішим завданням вчителя в умовах середньої ланки освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ідея розвитку критичного мислення зародилася в США, вона є однією із загальнонавчаних напрямів у закордонній педагогіці та психології. Ця проблема стала об'єктом наукових шукань як зарубіжних (Д. Брунер, М. Ліпман, Р. Пауль, Ч. Темпл, Д. Халперн, Дж. Гілфорд, К. Мередит, С. Заір-Бек, Дж. Чаффа, Д. Рассел, К. Уейд, К. Таврис та ін.), так і вітчизняних науковців (С. Терно, Б. Теплов, Н. Дайрі, О. Тягло, Т. Воропай, Д. Вількеєв, А. Федоров, А. Ліпкін, Л. Ямщикова, А. Авершин, Т. Яковенко, Б. Зейгарник,

Т. Кудрявцев, І. Кожуховська, Н. Березанська та ін.). Поняття «критичне мислення» використовується в методичній літературі вже близько 50 років. З 1956 року «критичне мислення» означало мислення вищого рівня. Але це поняття настільки різнобічне, що спеціалісти галузей освіти сприймають його теж по-різному. Проте, в педагогіці цей термін найчастіше пов'язують із високим рівнем свідомості процесу навчання як з боку вчителя, так і з боку учня, що є принципово важливим для освітньої технології розвитку критичного мислення.

Сучасні науковці чітко виокремлюють таку категорію мислення як «критичне мислення». Визначення цього поняття виділяють у дві групи [2;14; 30]: локальні дослідження, що акцентують увагу на вдосконаленні самого процесу мислення (Т. Воропай, Р. Пауль, О. Тягло та ін.) та дослідження, що передбачають визначення системного напрямку, який підкреслює регулятивно-моральні аспекти мисленнєвої діяльності (С. Заір-Бек, Д. Рассел, Д. Халперн, Дж. Чаффа та ін.).

О. В. Тягло назвав критичне мислення «просунутою сучасною логікою». Він вважає, що тільки опанувавши хоча б основи логіки і критичного мислення, людина здатна у зіткненнях з випадковою оманною або навмисною брехнею швидко і переконливо спростувати їх, відшукувати та захищати істину, себе чи своїх близьких. На нашу думку, щоб набути сталих навичок критичного мислення, слід тренуватися, застосовуючи одержані знання спочатку в засвоєнні навчальних прикладів, потім у самостійних вправах з виявлення, ідентифікації й подолання все більш складних логічних помилок і хитрощів [3, с.5-6].

Психолог Дайана Халперн розглядає критичне мислення як використання когнітивних технік або стратегій, які збільшують ймовірність отримання бажаного кінцевого результату. Це визначення характеризує мислення як щось відмінне контролюваністю, обґрунтованістю і цілеспрямованістю, це такий тип мислення, до якого вдаються під час вирішення завдань, формулювання висновків, ймовірнісної оцінки та прийняття рішень. При цьому думаючий використовує навички, які обґрунтовані та ефективні для конкретної ситуації і типу розв'язуваної задачі. Також Д. Халперн відзначає, що критичне мислення є не негативним судженням і критикою, а означає розумний розгляд різноманітних рішень проблеми, для того, щоб виносити обґрунтовані судження, тобто «критичне» у цьому випадку може розумітися як «аналітичне» [4, с. 18,30].

Психологи К. Уейд і К. Таврис вважають, що критичне мислення - це здібність і прагнення оцінювати різні твердження та робити об'єктивні судження на основі добре обґрунтованих доказів. Це здатність бачити упущення в аргументах і не піддаватися твердженням, які не мають достатніх підстав [5, с. 3].

А. Авершин та Т. Яковенко, проаналізувавши роботи, пов'язані з аналізом критичного мислення, виділяють декілька напрямів трактування цього поняття

[6, 36-38]:

1. *Критичне мислення або критичність трактується як межа особи* (Б. Зейгарник, Т. Кудрявцев, І. Кожуховська, Н. Березанська і ін.) - розглядають як інтегральне особове утворення, яке забезпечує регуляцію поведінки в цілому, описуючи порушення критичності мислення як некритичність до своєї особи, як наслідок порушення контролюваності поведінки в цілому, що виходить за межі порушень пізнавальних процесів. До слабкості цієї позиції можна віднести нездатність відрізнити критичність мислення від інших видів регуляції.

2. *Критичне мислення виділяється як якість розуму в широкому сенсі слова* (Д. Дьюї, С. Рубінштейн, Б. Теплов, А. Смирнов і ін.) - зокрема, С. Л. Рубінштейн указує на необхідність в перевірці саме в тих випадках, коли перед думкою встає декілька можливих варіантів рішення задачі (гіпотез). Він пов'язує критичність розуму з можливістю здійснювати перевірку гіпотез, що намітилися. Головною зі складових критичності мислення є здібність до оцінки, здібність до вибору однієї з багатьох альтернатив. Оцінні дії, як указує А. Н. Лук, відбуваються не тільки після закінчення роботи, але і багато разів під час її виконання. Проте наявні визначення критичності фактично не диференціюють її від ширшого поняття «контроль».

3. *Критичне мислення пов'язується з комплексом когнітивних і метакогнітивних стратегій, умінь і навичок* (Д. Халперн, Р. Поул, Е. Ходос, А. Бутенко та ін.), що впливають на характер розумової діяльності - визначають як мислення, яке направлене на саме мислення з метою його поліпшення: «Ми мислимо критично тоді, коли оцінюємо результат своїх розумових процесів – наскільки правильно ухвалене нами рішення або наскільки вдало ми справилися з поставленим завданням. Крім цього критичне мислення також включає оцінку самого розумового процесу – ходу міркувань, який привів до саме таких висновків, або тих чинників, які ми врахували при ухваленні рішення».

Таким чином, на думку А. Авершина та Т. Яковенко, описані підходи достатньо узгоджені в розумінні функцій критичного мислення. Його пов'язують із логікою і аргументацією, з раціональністю й усвідомленістю. Роль критичного мислення полягає в контролі над виконанням інтелектуальної діяльності з метою підвищення її ефективності. На противагу інтуїтивному мисленню, яке володіє здатністю побачити правильну відповідь без можливості обґрунтувати рішення і довести його правильність, критичне мислення працює за рахунок конкретних процедур і стратегій, які й підвищують вірогідність подолання проблемних ситуацій. Критичне мислення за допомогою оцінки, селекції й аргументації в процесі роботи з проблемною ситуацією забезпечує обґрунтований вибір подальшого напрямку рішення.

Метою статті є аналіз літературних джерел,

пов'язаних з формуванням критичного мислення як українських, так і закордонних науковців, розгляд стратегій критичного мислення та виділення найефективніших умов, що сприятимуть його кращому розвитку на уроках англійської мови.

Отже, основним призначенням критичного мислення є розв'язання проблем, а головним результатом критичного мислення є судження. Висунення гіпотез – це одне із ключових умінь у критичному розмірковуванні, оскільки наявність проблеми передбачає формулювання припущень щодо її розв'язання [7, с.30,32]. Психологічно критичне мислення базується на прагненні до творчого пошуку, у жадобі до знань.

Виклад основного матеріалу. В запропонованій статті ми розглянемо шляхи розвитку критичного мислення за допомогою такого виду мовленнєвої діяльності, як аудіювання, що наразі є досить актуальним. Критичне мислення є не окремим навиком, а комплексом навичок і вмінь, які формуються поступово, воно є результатом щоденної кропіткої роботи вчителя й учня. Процес навчання повинен бути вибудований у відповідності із домінуючими потребами школярів. Наприклад, в підлітковому та ранньому юнацькому віці домінують потреби у свободі, самопізнанні та пошуку сенсу, де провідними стають рефлексивна та смислова діяльність, за допомогою яких учень усвідомлює свою індивідуальність. Також слід врахувати те, що цей вік є сенситивним періодом для розвитку мислення, зокрема таких його рис, як абстрактність, критичність та творчість, що породжує потребу мати власну точку зору, схильність відстоювати її, розмірковувати гіпотетико-дедуктивно. «Юність, - стверджує Г. Крайг, - є періодом інтелектуального оп'яніння. Нові сили думки спрямовані всередину, на власні когнітивні процеси, і назовні, на світ, який несподівано став складним». Тому методика навчання повинна базуватися на проблемних методах, передбачати рефлексивну та смислову діяльність, повинна враховувати закономірності когнітивного розвитку, давати поживу для його повноцінного протікання та поряд з цим повинен робитися акцент на самостійній роботі [7, с.14-15].

Не можна виділити чіткий алгоритм дій учителя з формування критичного мислення в учнів, але можна виділити певні умови, створення яких здатне спонукати і стимулювати учнів до критичного мислення. Технологія розвитку критичного мислення пропонує певні методи, прийоми та стратегії, що поєднують процес навчання за видами навчальної діяльності в покроковій реалізації кожної стадії заняття. Технологія розвитку критичного мислення за допомогою аудіювання є структурою уроку, що складається з чотирьох етапів (М. Векслер, А. В. Тягло, Т. С. Воропай):

I етап – Розминка. Розминка замінює так звані організаційні моменти уроку, головна її функція – створення сприятливого психологічного клімату на уроці. На цьому етапі ми використовуємо скоромовку

«Betty Botter», що допомагає в невимушеній ігровій формі зробити процес оволодіння звуковим оформленням іноземного мовлення більш цікавим та призводить до автоматизації та диференціації звуковимови учнів. Спочатку вчитель вимовляє скоромовку швидко, так, як потрібно це робити (вірно артикулює), а потім — повільно, виправляючи учням чітку та правильну вимову важких звуків. Робота з артикуляції супроводжується рухами, що сприяє мотивуванню вимови мовленнєвого матеріалу різним темпом, ритмом, інтонацією.

Таким чином, поєднання скоромовки із грою та рухами корисно для відпрацювання як чистоти вимови звуків, так і для відпрацювання дихання, почуття ритму, створення в учнів піднесеного настрою [8, с. 22-26].

II етап – Евокація (фаза актуалізації, виклику). Перш за все, як зазначив О.В. Тягло, у науковому чи діловому спілкуванні мета розуміння полягає у точному з'ясуванні слухачем (читачем) значення смислу окремих слів, висловів, тексту загалом. Тим самим слухач (читач) доходить до розуміння думки автора [9, с.48, 50]. Але тут ми зазнаємо низку серйозних перепон, таких як відсутність спільної мови, розмитість і неоднозначність думок і суджень, які можуть мати декілька смислів, інколи далеких одне від одного та проблема розуміння мови на слух. Таким чином, текст може розумітися слухачем (читачем) по-різному, що також залежить від знань, емоцій, мотивації тощо. Зміст відтворений слухачем (читачем) може суттєво відрізнятись від того, який прагнув вкласти в нього автор. Це призводить, як мінімум, до взаємного непорозуміння та розбіжностей в думках. Тому вчителю слід звертати увагу на мову тексту та його лексичну наповненість. У правильно побудованому тексті ключові слова і вирази обов'язково входять до формування проблеми та відповідного їй висновку, можуть виділятися індикатором «Ключові слова» («Key words»).

На цьому етапі учні прослуховують текст відтворюючи знання, згадують все, що вже відомо з теми. Це первинне занурення дає можливість учням установити рівень власних знань, що є визначальним, адже міцні знання можуть бути сформовані тільки на основі того, що вже відомо. Перед прослуховуванням тексту вчитель розподіляє учнів на шість команд та дає завдання («True or False», Answer the following questions on the text, Look at the phrase and explain it in English), які вони повинні будуть виконати протягом уроку. Після прослуховування тексту учні обговорюють почуте в групах. Саме під час обговорення починається активізація діяльності учнів, їх мислення, говоріння, що є дуже важливим, бо промовляючи свої думки, учні переходять на рівень самоусвідомлення, проявляють зацікавленість і самоспрямованість на дослідження теми, при цьому визначається мета навчання, що є вирішальним моментом. А робота в групах передбачає тісну взаємодію вчителя і тих, хто навчається, в комунікативних ситуаціях без опори на підруч-

ник, підвищує ефективність розв'язання поставлених завдань.

Отже, групова форма навчання, як стверджують зарубіжні спеціалісти, дозволяє вирішити такі основні завдання: конкретно-пізнавальне, що пов'язане із ситуацією, комунікативно-розвивальне, у процесі якого виробляються основні навички спілкування та соціально-орієнтоване, яке виховує громадянські якості, необхідні для адекватної соціалізації індивіда в суспільстві. Таким чином, вчитель на уроці забезпечує участь кожного учня в пошуках шляхів і засобів розв'язання проблем, що у свою чергу спонукає до розвитку критичного мислення.

III етап – Осмислення (*знайомство з новою інформацією, аналіз інформації, особисте розуміння*). На цьому етапі розвиток критичного мислення здійснюється через постановку низки критичних питань для кращого розуміння тексту. Як ми зазначили, переважна більшість слів будь-якої природної мови багатозначна, що призводить до неоднозначності побудованих з них аргументів, міркувань, послань. Наприклад, за Оксфордським словником англійської мови слово «mother» має три значення як іменник і два – як дієслово, тому критично мисляча людина, при ознайомленні з міркуванням чи складнішим текстом має звернути увагу на те, які слова і висловлювання у ньому неоднозначні й тому, ймовірно, не зрозумілі. Тому для розвитку критичного мислення це є першим питанням, яке учні повинні поставити перед собою. Також пам'ятаємо про те, що не всі слова відіграють у тексті однакову роль, в будь-якому осмисленому тексті існує невелика сукупність ключових слів та виразів, що розкривають його суть. Тому увагу слід приділити виділенню саме ключових слів і висловлювань, осягненню можливих наслідків їх різного тлумачення. Після першого прослуховування тексту слід ставити уточнюючі питання, якщо виникли сумніви у розумінні слова чи виразу, відповіді на які учень може дізнатися при повторному прослуховуванні або звернутися до словника, енциклопедії. Проте звернення до довідників не завжди допомагає вирішити проблему розуміння до кінця. Він може прояснити низку ймовірних значень слова, але не визначити, яке саме з них відповідає розглядуваному тексту. В такому випадку учень може звернутися за допомогою до вчителя.

Слід також врахувати, що слова і вислови тексту у значній мірі залежні від смислу того більшого фрагменту, до якого вони входять. Учням потрібно ставити собі уточнюючі питання, оскільки вони не тільки висловлюють вимогу нових відомостей, а й спрямовують на пошук, більш-менш точно вказуючи на ту частину тексту, де можна знайти інформацію. Цю частину називають областю пошуку відповіді. І чим точніше вона буде визначена, тим більш вдалим буде висунуте запитання. Якщо висновок відповідає проблемі, то далі слід перейти до оцінки його істинності. Розв'язання цього завдання суттєво залежить від наявних доказів і тих умовиводів, які пов'язують їх з ви-

сновком [9, с. 98-99].

Для полегшення роботи із завданнями учням пропонується використати прийом з системою позначок під назвою «Познач» [10, с. 2,5]. Після обговорення та запису запропонованих думок, що відбулося на попередньому етапі, учні обмінюються виконаними завданнями («True or False», Answer the following questions on the text) та поряд із реченнями ставлять відповідну позначку:

+ - відома інформація (підтвердження правильності відповідей);

! – нова інформація (та інформація, яку учні не брали до уваги чи не помітили, на відміну від їх опонентів, під час першого прослуховування);

- заперечую тому, що знаю (прочитане відрізняється від того, що учні знають чи думають);

Система позначок дає можливість учням активізувати розумові операції, співставити своє розуміння отриманої інформації з тим, що вони вже знають. Так виникає зв'язок між відомим та невідомим, створюються умови для формування інформаційних компетентностей учнів. Після обробки інформації та виконання завдань вчитель пропонує учням гру «Шість капелюшків», що переводить учнів на останній етап уроку, який називається рефлексія.

Отже, критичне мислення має не тільки викривальний характер і сумніви, а також генерує нові ідеї: бути продуктивним, шукати можливі пояснення для незрозумілої інформації. Важливо вміти замислюватися над підтекстом, вміти ставити перед собою проблеми й запитання, і в кінцевому результаті мати відкритий вільний розум.

IV етап – Рефлексія (*фаза розмірковування*). Це один із особливо значущих етапів уроку критичного мислення. Метою цього етапу є здатність учнів вирізнити й усвідомити основні компоненти діяльності – її зміст, тип, способи, проблеми, шляхи їх розв'язання, отримані результати. Під час підбиття підсумків уроку рефлексія розглядається як процес, зворотній до початку уроку, що надає можливість учням звернутися до подій, що відбулися, зіставити мету уроку з досягненими результатами, спланувати необхідну корекцію. На цьому етапі учні удосконалюють і поповнюють словниковий запас, складають різноманітні міркування, вибирають правильні варіанти. Для узагальнення вивченого та виконання останнього завдання на цьому етапі можна використати прийом під назвою «Шість капелюшків» («Six Thinking Hats»). Це один із найвідоміших методів організації мислення, розроблених Едвардом де Бонно. Метод «Шести капелюшків» - це простий і практичний спосіб розділення процесу мислення на шість різних режимів, кожен з яких представлений метафоричним капелюшком певного кольору. Замість того, щоб думати про все одночасно, учні можуть навчитися оперувати різними аспектами свого мислення по черзі, для того, щоб в кінці зібрати інформацію та разом дійти до повноцінного висновку [11, с. 52-55, 237]. Цей метод дозволяє стру-

ктувати і зробити набагато ефективнішою будь-яку діяльність, як і особистісну, так і колективну, особливо для ситуацій розв'язання проблем та прийняття рішень.

В основі «Шести капелюшків» лежить ідея паралельного мислення. Традиційне мислення ґрунтується на полеміці, дискусії та зіткненні думок. Однак при такому підході часто виграє не найкраще рішення, а те, яке найуспішніше пропагувалося в дискусії. Паралельне мислення – це мислення конструктивне, при якому різні точки зору і підходи не перетинаються, а співіснують. Для реалізації цього методу вчитель дає уже сформованим групам шість капелюшків різного кольору, кожен з яких відповідає різним режимам мислення. Учні виконують завдання (Look at the following phrase and explain it in English).

Білий капелюх (вчений). Детальна і необхідна інформація. Тільки факти. Учні цієї групи спрямовують увагу на інформацію. Обґрунтовують свої відповіді за допомогою фактів.

Жовтий капелюшок (оптиміст). Вимагає переключити свою увагу на пошук переваг і позитивних сторін ідеї, яка розглядається.

Чорний капелюх (критик). Дозволяє дати волю критичним оцінкам, побоюванням й бережності.

Червоний капелюх (художник). Висловлюють свої почуття та інтуїтивні здогадки щодо питання, яке обговорюється, не вдаючись у пояснення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України Концепція 12-річної загальної середньої освіти. (Проект); К., 2000. – №21.- 23 с.
2. Києнко-Романюк Л.А. Зарубіжна і національна практика розвитку критичного мислення в учнів і студентів // Вища освіта України. – 2004. - № 4. – С. 109 – 113.
3. Тягло А. В. Логика критического мышления (в конспективном изложении) / Тягло А. В. — Х.: Харьковский институт управления, 1996. — 72 с.
4. Халперн Д. Психология критического мышления. - СПб.: Питер, 2000. - 512с.
5. Wade C., Tavris C. Psychology. - Harper and

Зелений капелюшок (креативщик). Зосереджуються на творчості, альтернативних рішеннях.

Синій капелюшок (керівник). Керування розумовими процесами. Гарантія дотримання всіх шести капелюшків. Узагальнює досягнуте.

Цей метод дозволяє зробити розумову працю яскравою та захоплюючою за допомогою засобів управління думками, завдяки цьому мислення стає більш сфокусованим, конструктивним і продуктивним, дозволяє учням легко обговорювати і переключати мислення, відволікаючись від особистісних переваг. Головне те, що цей метод можна використовувати на будь-якому рівні складності та на будь-якому етапі уроку. Цей метод дуже добре розвиває критичне мислення, впроваджує його в роботу в потрібний момент.

Отже, впровадження стратегій критичного мислення на уроках англійської мови є дуже дієвим та цікавим видом заняття. За допомогою методик та стратегій, які розроблялися вченими, ми можемо виділити найефективніші серед них, підібрати вправи, які відповідатимуть віковим та фізіологічним особливостям дітей, що створюватиме необхідні умови, які б переконали учнів, що кожна їх думка чи ідея є бажаною і допустимою. Це значно підвищує їх активність та інтелектуально-розвивальний аспект, адже намір критикувати у нормальної вільної людини виникає тоді, коли вона стикається з позицією, що суттєво суперечить її власній, перешкоджає її життєдіяльності. Проте не завжди такий намір призводить до відкидання чи зміни саме цієї позиції, може статися, що виявлену суперечність слід усувати через ревізію своїх поглядів. Адже сильна критика не спрямована на утвердження власного пріоритету будь-якою ціною. Натомість вона прагне істинно розв'язати проблему, правильного мислення та життя взагалі.

Row, 1990. 692 p.Тетяна Ноель-Цигульська© Сору- right 2002

6. Авершин А.О. Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ / А.О.Авершин, Т.В.Яковенко // Збірник наукових праць: Проблеми інженерно-педагогічної освіти – 2009 - №24-25 – С.134-145.
7. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) / С. О. Терно : [посібник для вчителя]. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 105 с.
8. Корепина Л. Работа над звуковой культурой речи (развитие речи шестилеток-первоклассников). //

Начальная школа.—1987.— № 4.— с. 144с.

9. Тягло О. В. Критичне мислення: Навчальний посібник.— Х.: Вид. Група«Основа»: «Триада +», 2008.— 192 с.

REFERENCES

1. Informational collection of Ministry of Education and Science of Ukraine The concept of a 12-year secondary education. (Project); K., 2000. – No21.- 23 p.

2. Kyuyenko-Romaniuk LA Foreign and domestic practice of critical thinking in students and students / / Higher Education in Ukraine. - 2004. - № 4. - p. 109 - 113.

3. Tyaglo A. V. The logic of critical thinking (in a abstract presentation) / Tyaglo A. V. — Kh. : Kharkov Institute of Management, 1996. — 72 p.

4. Halpern D. Psychology of Critical Thinking. - SPb.: Piter, 2000. – 512 p.

5. Wade C., Tavis C. Psychology. - Harper and Row, 1990. 692 p. T. Noel-Tsigulska © Copyright 2002

6. Avershyn A. Formation of critical thinking in students of engineering and teaching universities /

10. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 176 с.

11. Эдвард де Бонно. Шесть шляп мышления. – Минск: Попурри, 2006. – 241 с.

A.O.Avershyn, T.V.Yakovenko // Proceedings: Problems of Engineering and Teacher Education - 2009 - № 24-25 - p.134-145.

7. Terno S. A. Theory of development of critical thinking (for example, teaching history) / S. O. Terno: [Teacher's Guide]. - Zaporozhye: Zaporizhzhya National University, 2011. - 105 p.

8. Korepin L. Work on the sound speech culture (development of speech-six-year-graders. / / Nachalnaya shkola. -1987. - № 4. - P. 144p.

9. Tyaglo A. V. Critical Thinking: Study Guide. - H.: Vid. Group "Basic", "Triad +", 2008. – 192 p.

10. Gin A. Methods of teaching techniques. - H.: Vesta: Publisher "Morning", 2007. - 176 p.

11. Edward de Bono. Six Thinking Hats. - Minsk: Potpourri, 2006. - 241 p.

И. Г. Головская, И. Р. Талабишка

ВНЕДРЕНИЕ СТРАТЕГИЙ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

В статье рассмотрено критическое мышление как средство ориентированного обучения английскому языку, доказана целесообразность использования метода «шести шляпок» при обработке речевого материала, обоснованно привлечение аудирования в речевую и мыслительную деятельность.

Ключевые слова: критическое мышление, ориентированное обучение, рефлексия, метод «шести шляпок» Эдварда де Бонно, английский язык.

I. G. Holovs'ka, I. R. Talabishka

APPLYING STRATEGIES OF CRITICAL THINKING AT THE ENGLISH LESSONS

The article considers the critical thinking as a means of oriented English language training, provided expediency of using the method of "six hats" during processing of the speech material justifiably engaging of listening to speech and thinking. Implementation of training that focuses on the development of critical thinking is an essential methodological problem of modern education of the XXIth century. The ability to think critically, provides scientific, technical and social progress, it's the key to the democracy and education plays a primary role in its development. Education in Ukraine is education for human, its assertions is upbringing a responsible individual who is able to self-education and self-development, able to use acquired knowledge and skills for creative problem solving, to think critically, operate a variety of information. Thus, at the present stage of social evolution the purpose of education is not only to give students information and develop their critical thinking. Thus, the primary purpose of the school is development of such type of thinking that will enable students to adequately assess the new circumstances and form strategy of overcoming arising problems; adapt to new, sometimes unpredictable political, economic or other circumstances. Modern scholars clearly distinguish such category of thinking as "critical thinking". The definition of this concept is isolated in two groups: local investigation, that focuses on improving the process of thinking and investigation involving the determination of the system direction which emphasizes the regulatory and ethical aspects of mental activity. A method called "Six hats" can be used at the lesson. The idea of parallel thinking is the basis of this game. Parallel thinking is a constructive thinking, by which different points of view do not thwart, but coexist. This method develops critical thinking in a proper way. Applying strategies of critical thinking at the English lessons is a very efficient and interesting occupation.

Keywords: critical thinking oriented training, reflection, the method of "Six Hats" by Edward de Bono, English language.

Подано до редакції 16.12.2013